

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. _____

din _____
Chișinău

Cu privire la aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia

-----

În temeiul art.27, art.59 alin.(1) lit. a) și al art.60 lit. a) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.58-66, art.131), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

- 1) Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023, conform anexei nr.1;
- 2) Planul de acțiuni privind implementarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023, conform anexei nr.2.

2. Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare va organiza concursul de proiecte din domeniile cercetării și inovării și va prezenta Guvernului și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării anual, pînă la 30 martie, raportul cu privire la realizarea proiectelor de cercetare și inovare.

3. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării va prezenta Guvernului anual, pînă la 30 aprilie, raportul consolidat cu privire la realizarea Planului de acțiuni privind implementarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023.

4. Academia de Științe a Moldovei va prezenta Guvernului și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării anual, pînă la 15 mai, raportul asupra stării științei.

5. Finanțarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia se va efectua în baza concursului de proiecte din domeniile cercetării și inovării

din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri în legea bugetului de stat pe anul respectiv, precum și din alte surse prevăzute de cadrul normativ.

6. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării va preciza anual costurile incluse în Planul de acțiuni menționat, în funcție de bugetele anuale aprobate.

7. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

8. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării.

9. La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, se abrogă:

1) Hotărârea Guvernului nr.920/2014 cu privire la aprobarea Strategiei de cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova pînă în 2020 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.386-396, art. 1099);

2) Hotărârea Guvernului nr.952/2013 cu privire la aprobarea Strategiei inovaționale a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.284-289, art. 1063).

Prim-ministru

MAIA SANDU

Contrasemnează:

Ministrul educației,
culturii și cercetării

Liliana Nicolaescu-Onofrei

Ministrul finanțelor

Natalia Gavrilița

PROGRAMUL național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023

DESCRIEREA SITUAȚIEI ÎN DOMENIU ȘI IDENTIFICAREA PROBLEMELOR

Descrierea situației

1. A devenit incontestabil faptul că cercetarea și inovarea reprezintă motorul creșterii economice și generatorul de soluții pentru depășirea provocărilor cu care se confruntă societatea. Gradul de dezvoltare al acestor domenii influențează direct competitivitatea economică a unei țări, cât și nivelul de rezistență al populației față de consecințele schimbărilor prin care trece umanitatea.

2. Conform studiului *The economic rationale for public R&I funding and its impact/Justificarea economică pentru finanțarea publică a cercetării și inovării și impactul acesteia*, realizat la solicitarea Comisiei Europene în anul 2017, se constată că aproximativ două treimi din creșterea economică în Europa se datorează investițiilor în inovare <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0635b07f-07bb-11e7-8a35-01aa75ed71a1/language-en>. În ansamblu, rentabilitatea investițiilor publice în cercetare și inovare este estimată la circa 20%, sporirea cu 10% a acestora rezultă într-o creștere cu 1.7% a productivității totale a factorilor de producție, fapt care determină un ritm mai înalt de creștere economică. Importanța rezultatelor tangibile și intangibile obținute de pe urma activităților de cercetare și inovare au determinat recunoașterea acestor domenii drept strategice de către majoritatea statelor europene.

3. În cazul Republicii Moldova, Strategia Națională de Dezvoltare „MOLDOVA 2020”, aprobată în 2012, stipula faptul că paradigma dezvoltării economice în perioada de implementare a Strategiei va presupune atragerea investițiilor, dezvoltarea industriilor exportatoare, *promovarea societății bazate pe cunoștințe, inclusiv prin fortificarea activităților de cercetare și de dezvoltare, inovare și transfer tehnologic orientate spre eficiență și competitivitate*. Totuși, în pofida acestui deziderat, realitatea ultimilor ani ne prezintă un sistem de cercetare și inovare finanțat insuficient și fragmentat, departe de a fi considerat unul strategic și relevant pentru sectorul real al economiei.

4. Ținând cont de importanța și relevanța rezultatelor activităților de cercetare și inovare în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în cele trei arii principale - economie, societate și mediu, domeniile cercetării și inovării se vor implica plenar în atingerea țintelor ODD-urilor preluate de către Republica Moldova, conform Agendei 2030, adoptată în data de 25 septembrie 2015 la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă de la New-York de către 193 de state membre ONU, printre care și Republica Moldova.

5. Republica Moldova a devenit prima țară din cadrul Parteneriatului Estic care a obținut statutul de stat asociat la cel de-al Șaptelea Program-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și activități demonstrative (2007-2013) și, ulterior, la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare (2014-2020) Orizont 2020, fapt ce a extins considerabil oportunitățile de accesibilitate la proiecte europene de cercetare

pentru entitățile din țara noastră. Totodată, lipsa, în același timp, a investițiilor naționale în dezvoltarea capacităților organizațiilor din sfera cercetării și inovării de a accede pe picior de egalitate cu cele din spațiul european în cadrul proiectelor și inițiativelor transnaționale (inclusiv lipsa de pînă acum a cofinanțării), dar și procedurile naționale rigide care au periclitat managementul proiectelor obținute, au diminuat impactul acestui rezultat important asupra evoluției sistemului național de cercetare și inovare.

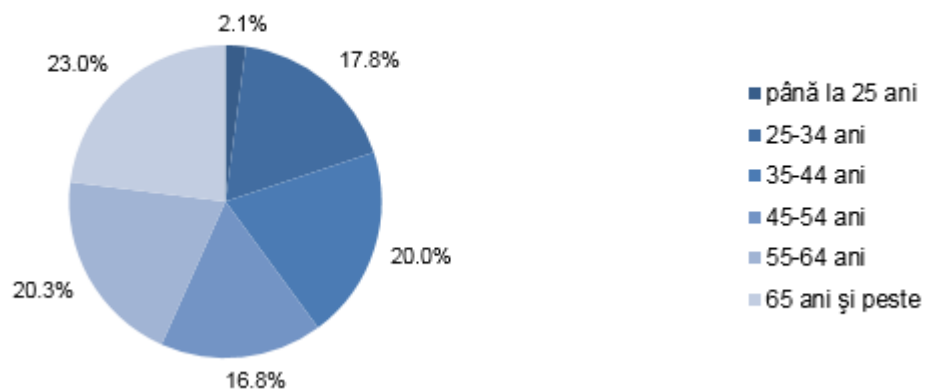
6. Analiza cheltuielilor pentru activitatea de cercetare și inovare acoperite din bugetul public național pentru anul 2018 arată că doar 3,1% din acestea au fost orientate spre investiții capitale restul 96,9% constituind cheltuielile curente. Comparativ cu anul 2017, pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, s-a cheltuit mai mult în sectorul public, cu 31,8 milioane lei (respectiv, 7,9%) <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=6348&idc=168>. În cazul țării noastre, cheltuielile pentru cercetare și inovare *per capita* însumează aproximativ 6.6 euro, de 80 de ori mai puțin decît media Uniunii Europene (date din *Peer Review of the Moldovan Research and Innovation System/ Evaluarea inter pares a sistemului de Cercetare și inovare al Republicii Moldova* <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/horizon-2020-policy-support-facility-peer-review-moldovan-research-and-innovation-system>). În aceste condiții de finanțare e greu să concepem o traiectorie de dezvoltare accelerată a domeniului și raliere la obiectivele țintă europene de finanțare a cercetării și inovării.

7. Prezentul Program național în domeniile cercetării și inovării (în continuare – Program național) pornește de la premisa că cheltuielile pentru cercetare și inovare trebuie considerate a fi mai degrabă investiții naționale, decît cheltuieli bugetare.

8. Cariera în cercetare nu este în topul preferinței tinerilor, în anul 2018 numărul doctoranzilor constituind 1569 persoane, cu circa 50 și respectiv 100 de persoane mai puțin decît în anul 2017 și 2016.

9. Vom menționa că numărul cercetătorilor raportat la un milion de locuitori e de 4.5 ori mai mic în Republica Moldova decît media europeană. Alte fenomene negative care influențează calitatea personalului antrenat în cercetare sunt emigrarea și creșterea mediei de vîrstă (în 2017, circa 22% din cercetători au avut vîrsta de 65 ani și peste, iar în 2018 acest procentaj a ajuns la 23%) <http://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&id=6348&idc=168>. Vom menționa că, conform Raportului din anul 2018 cu privire la Indicele Global al Competitivității, Republica Moldova se plasează pe poziția 88 (din 140 de țări analizate) <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>

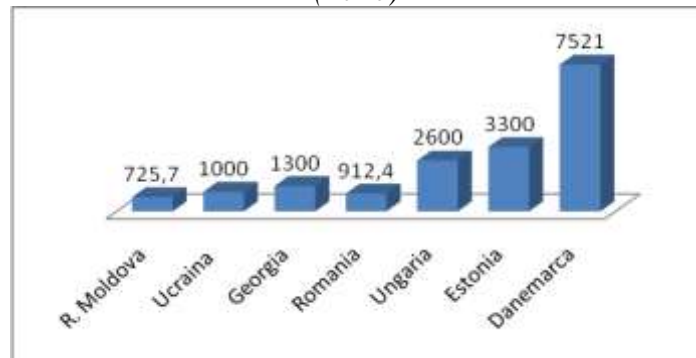
Figura 1. Structura cercetătorilor pe grupe de vîrstă, în anul 2018

Sursa: Biroul Național de Statistică

10. O vulnerabilitate menționată în mod constant în contextul relevanței activităților științifice ține de conexiunea slabă dintre comunitatea științifică și mediul de afaceri. Lipsa dialogului dintre reprezentanții celor două sfere la nivel național are drept rezultat nu doar gradul redus de implementare în practică a rezultatelor cercetării, dar și nivelul scăzut de absorbție a noilor tehnologii (inclusiv din exterior) de către mediul de afaceri. Vom menționa că, conform datelor studiului Biroului Național de Statistică - *Activitatea de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2015-2016*, în cadrul activității de cooperare privind inovarea de produse și procese, doar 13% din întreprinderile inovatoare au indicat universitățile și instituțiile de cercetare drept parteneri de cooperare, 28% au indicat ca parteneri de cooperare furnizorii de echipamente, materiale, componente sau software, 26% - alte întreprinderi, iar 25% - clienții sau cumpărătorii.

Fig. 2 Număr de cercetători (normă întreagă) raportat la un milion de populație (2016)

Sursa: UNESCO Institute of Statistics

11. În anul 2016, sistemul de cercetare și inovare din Republica Moldova a fost supus evaluării prin antrenarea unui grup de experți internaționali, în cadrul Facilității de Suport a Politicilor (H2020 Policy Support Facility), fiind formulate în rezultat șapte mesaje politice, fundamentate de douăzeci și patru de recomandări detaliate. Acestea se referă în mare parte la propuneri de consolidare a sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova prin abordarea unui set de deficiențe structurale și prin amplificarea punctelor forte existente. În rezultatul recomandărilor, Guvernul Republicii Moldova a transmis prerogativa elaborării politicilor publice în domeniile cercetării și inovării Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC), instituind, totodată, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD), care implementează politica statului conform Planului de acțiuni aprobat de Guvern în vederea implementării Programului național, precum și a strategiilor sectoriale și administrează bugetul aprobat pentru finanțarea proiectelor, potrivit cadrului normativ.

12. Prezentul Program național își propune să implementeze un set complex de acțiuni menit să soluționeze deficiențele identificate și să asigure condițiile necesare pentru sporirea eficienței, relevanței și competitivității internaționale a sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova. De asemenea, Programul național vine cu o viziune integratoare asupra cercetării și inovării, depășind astfel fragmentarea creată prin existența a două Strategii sectoriale, *Strategia de Cercetare - Dezvoltare a Republicii Moldova pînă în 2020*, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.920/2014 și *Strategia Inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru Competitivitate”*, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.952/2013.

13. În contextul dezideratului de a spori impactul rezultatelor activității de cercetare și inovare asupra mediului de afaceri și societății în ansamblu, Programul național își propune preluarea și transpunerea principiilor specializării inteligente. **Specializarea inteligentă**

stabilește prioritățile identificate într-un mod participativ, în scopul de a crea un avantaj competitiv prin dezvoltarea punctelor tari proprii cercetării și inovării și prin corelarea acestora cu nevoile mediului de afaceri în vederea abordării coerente a oportunităților emergente și a evoluțiilor pieței, evitând suprapunerea și fragmentarea eforturilor <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>.

14. Totodată, elaborarea Programului național corespunde prevederilor Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259/2004 cu modificările ulterioare. În același timp, acțiunile Programului național sunt congruente cu activitățile prevăzute în *Foia de Parcurs pentru Integrarea Republicii Moldova în Spațiul European de Cercetare 2019-2021*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1081/2018, asigurând consolidarea capacităților necesare sistemului de cercetare și inovare pentru a explora oportunitățile care rezidă din statutul de țară asociată la programele-cadru ale Uniunii Europene de cercetare și inovare și promovând prioritatea națională de integrare în Spațiul European de Cercetare (ERA).

Identificarea problemelor

15. Sistemul de cercetare și inovare din Republica Moldova se confruntă cu un șir de vulnerabilități ce-i limitează funcționalitatea și relevanța, cele mai importante fiind:

- 1) rolul modest atribuit activităților de cercetare și inovare în cadrul sistemului de politici publice;
- 2) finanțarea insuficientă a sistemului de cercetare și inovare, valoare redusă acordată cercetării și inovării în cadrul politicilor guvernamentale și programelor sectoriale;
- 3) eficiența scăzută a activităților de cercetare și inovare și implementarea sporadică a rezultatelor cercetării;
- 4) numărul insuficient de cercetători și prezența în proporție mică a tinerilor;
- 5) baza materială învechită și infrastructura de cercetare neconectată la nivel internațional;
- 6) lipsa convergenței dintre prioritățile activităților de cercetare și inovare din sectorul public și necesitățile socioeconomice ale țării;
- 7) vizibilitatea redusă a cercetării și inovării la nivelul societății, dar și a rezultatelor cercetărilor științifice naționale la nivel internațional;
- 8) participarea relativ modestă în cadrul proiectelor și inițiativelor internaționale.

II. SCOPUL, OBIECTIVELE GENERALE ȘI SPECIFICE ȘI ACȚIUNILE PROGRAMULUI NAȚIONAL

16. Programul național are drept scop creșterea eficienței sistemului național de cercetare și inovare și asigurarea condițiilor optime pentru generarea de noi cunoștințe obținute în baza cercetărilor fundamentale și aplicative și aplicarea acestora în vederea sporirii competitivității economiei naționale și a nivelului general de bunăstare. Prezentul Program național va favoriza excelența în cercetare și inovare, contribuind la implementarea politicii naționale, stimularea productivității și competitivității, generarea dezvoltării economiei naționale, prin promovarea valorilor naționale.

17. Astfel, Programul național este principalul document de politici prin care se stabilesc atât prioritățile și direcțiile strategice, cât și obiectivele de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării pentru o durată de 4 ani. Răspunzând la tendințele globale, coerența dintre programele de politică are loc, inclusiv, prin investițiile în domeniile cercetării și inovării, astfel că rezultatele cercetărilor și inovării să contribuie la soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea, prin sinergie.

18. Programul național intervine cu o abordare sistemică pe termen lung a dezvoltării durabile a unei societăți sănătoase, armonioase, orientate spre educarea unei societăți bazate pe cunoaștere, competitive, capabile să răspundă la provocările timpului, unde luând în considerare cerințele contemporane pentru dezvoltarea durabilă, cercetările (fundamentale și aplicative) au ca obiectiv realizarea și asigurarea unui suport științific necesar pentru soluționarea problemelor sociale. Cercetările (fundamentale și aplicative), inovarea și transferul tehnologic vor contribui la sporirea sinergiei între domeniile de cercetare și necesitățile statului, la elaborarea unor studii complexe menite să devină un suport structural pentru desfășurarea proiectelor, pentru dobândirea de noi cunoștințe și ipoteze, elaborarea de produse, tehnologii și servicii competitive noi, utilizate la scară largă în industrie și economie.

19. În contextul dezideratului de a spori impactul rezultatelor activității de cercetare și inovare asupra mediului de afaceri și a societății în ansamblu, Programul național se bazează pe următoarele principii:

- 1) sporirea sinergiei între domeniile de cercetare și necesitățile statului, permite reanimarea unei coordonări trans-sectoriale naționale;
- 2) intensificarea cooperării internaționale, în rețele multidisciplinare și transfrontaliere;
- 3) consolidarea colaborării dintre domeniile public-privat, cercetare-afacere, crearea de noi oportunități pe piață și creștere a competitivității;
- 4) consolidarea capitalului uman, ridicarea interesului în domeniile cercetării și inovării și atragerea celor mai înalte talente;
- 5) sprijinirea mediului de afaceri favorabil inovării;
- 6) raționalizarea cadrului de finanțare, cu asigurarea valorificării nivelului de excelență și vizibilității celor mai bune proiecte.

20. În vederea atingerii scopului enunțat, dar și a priorităților identificate în tabelul nr.1, Programul național stabilește următoarele **obiective generale, obiective specifice și acțiuni:**

Obiectivul general I:

Îmbunătățirea guvernantei și sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare

Se propune realizarea unui șir de măsuri menite să eficientizeze procesele care au loc în cadrul sistemului de cercetare și inovare, sporind transparența acestuia, impactul social și relevanța economică. Optimizarea procedurilor, precum și evitarea solicitărilor repetate de informație prin intermediul unui transfer automat de date, va permite ca cercetătorii să se dedice plenar activităților de creație. Totodată, se va pune accentul pe analiza datelor colectate pentru a fundamenta procesele de elaborare a politicilor publice în acest domeniu.

Obiectiv specific 1.1. Asigurarea unui sistem de cercetare și inovare eficient, performant, predictibil, administrat în baza datelor colectate și sustenabil din punct de vedere financiar

1.1.1. Organizarea și desfășurarea concursurilor de proiecte de cercetare și inovare în conformitate cu acordurile bi- și multilaterale

1.1.2. Evaluarea proiectelor de cercetare și inovare la toate fazele de implementare a acestora

1.1.3. Elaborarea rapoartelor de implementare a proiectelor de cercetare și inovare

1.1.4. Realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) prin proiecte de cercetare și inovare

Obiectiv specific 1.2. Identificarea nișelor de specializare inteligentă a Republicii Moldova pentru promovarea cercetării bazate pe excelență în domenii strategice cu relevanță și impact asupra economiei și societății

- 1.2.1. Desfășurarea Procesului de Descoperire Antreprenorială
- 1.2.2. Aprobarea priorităților strategice ale activității în sfera cercetării și inovării pentru anii 2023-2027 în corespundere cu nișele de specializare identificate
- 1.2.3. Identificarea domeniilor pentru care este necesară crearea unor noi centre de cercetare

Obiectiv specific 1.3. Sporirea numărului de proiecte implementate de grupuri de cercetători din institute de cercetare și universități

- 1.3.1. Stimularea cercetării colaborative între universități și institute de cercetare prin finanțarea proiectelor comune, inclusiv programe de doctorat
- 1.3.2. Organizarea activităților cu caracter științifico-social cu participarea universităților și institutelor de cercetare

Obiectivul general II:

Potențial uman competitiv antrenat în cercetare și inovare

Calitatea capitalului uman antrenat în procesul de cercetare reprezintă în mare parte reușita acestuia. Sistemul autohton de cercetare și inovare are nevoie stringentă de acțiuni pentru a îmbunătăți condițiile de muncă și remunerarea bazată pe performanță a cercetătorilor, dar și pentru a motiva tinerii să acceadă în cariera științifică, în special în domeniile relevante nișelor de specializare inteligentă a Republica Moldova.

Obiectiv specific 2.1. Creșterea ponderii tinerilor în numărul total de cercetători

- 2.1.1. Sporirea numărului de tineri (studenți, masteranzi, doctoranzi, etc.) implicați în proiecte de cercetare și inovare
- 2.1.2. Lansarea programului STEP IN – program de stagii și mentoring în cadrul laboratoarelor de cercetare pentru elevi și studenți

Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea colaborării cu reprezentanții diasporei științifice

- 2.2.1. Cooptarea reprezentanților diasporei științifice în activitățile din domeniile cercetării și inovării și în mecanismele de suport
- 2.2.2. Relansarea programului de granturi pentru mobilitate de scurtă durată destinate reprezentanților diasporei științifice

Obiectivul general III:

Infrastructură corespunzătoare standardelor internaționale

Investițiile actuale în dezvoltarea infrastructurii de cercetare și inovare sunt net inferioare necesităților. Totodată, dezvoltarea acesteia de comun cu mediul privat va reduce din presiunea asupra bugetului public național și va servi drept garanție a utilizării infrastructurii vizate, inclusiv în procesul de transfer tehnologic, ceea ce nu va avea impact financiar asupra bugetului de stat, în sensul majorării cheltuielilor.

Obiectiv specific 3.1. Elaborarea unei viziuni pe termen scurt și mediu de dezvoltare a infrastructurii naționale de cercetare

- 3.1.1. Inventarierea infrastructurii naționale de cercetare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării
- 3.1.2. Elaborarea și aprobarea metodologiei de finanțare instituțională
- 3.1.3. Elaborarea metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării
- 3.1.4. Evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării
- 3.1.5. Elaborarea cadrului normativ privind accesul la infrastructura de cercetare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării

3.1.6. Asigurarea accesului la infrastructura de cercetare de către organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării

Obiectiv specific 3.2 Crearea clusterelor științifico-tehnologice

3.2.1. Sporirea numărului de cluster științifico-tehnologice

3.2.2. Realizarea proiectelor comune în cadrul clusterelor științifico-tehnologice

Obiectiv specific 3.3 Conectarea infrastructurii de cercetare din Republica Moldova la infrastructurile paneuropene

3.3.1. Continuarea programului de conectare a centrelor și laboratoarelor de cercetare din Republica Moldova la infrastructurile paneuropene incluse în ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures)/FSEIC (Forumul strategic european privind infrastructurile de cercetare)

3.3.2. Dezvoltarea colaborării cu consorțiile marilor infrastructuri din regiune (ELI NP, DANUBIUS, CERIC-ERIC etc.)

Obiectivul general IV:

Cercetare și inovare pentru necesitățile socio-economice

Mecanismele de suport a colaborării știință – business a evoluat de-a lungul timpului, de la obiectivele "transferului tehnologic" spre obiectivele "transferului de cunoștințe". Acest lucru a avut un efect asupra elaborării politicilor de sprijinire a colaborării, trecând de la instrumente pe termen scurt, orientate pe proiecte la platforme (sau alte forme instituționale) pe termen lung pentru acțiuni de colaborare. Obiectivele Programului național tind către crearea de platforme de inovare colaborative, organizate în jurul infrastructurilor de cercetare și a celor de inovare.

Obiectiv specific 4.1. Dezvoltarea instrumentelor pentru transferul cunoștințelor și rezultatelor științifice către potențialii utilizatorii

4.1.1. Lansarea și organizarea proiectelor colaborative aplicative dintre comunitatea științifică și mediul de afaceri

4.1.2. Impulsionarea activităților de cercetare în vederea creării start-up-urilor și/sau spin-off-urilor inovative

4.1.3. Stimularea activității parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare

Obiectiv specific 4.2. Consolidarea percepției publice privind rolul cercetării și inovării în atenuarea provocărilor societale și generare de prosperitate

4.2.1. Organizarea programelor de găzduire a elevilor, studenților și cadrelor didactice cu ocazia zilelor ușilor deschise și sărbătorilor tematice (Ziua Mondială a Științei, Ziua internațională a femeilor în știință, Noaptea cercetătorilor etc.)

4.2.2. Amplificarea interacțiunii cu mass media și principalii formatori de opinie din mediul on-line

4.2.3. Menținerea dialogului cu reprezentanții societății civile

Obiectiv general V

Politică coerentă de cooperare europeană și internațională

Participarea în cadrul activităților de colaborare internațională reprezintă nu doar o oportunitate de dezvoltare a capacităților proprii, prin obținerea surselor adiționale de finanțare și acces la cunoștințe noi și infrastructură de cercetare performantă, dar și o modalitate de recunoaștere a potențialului științific autohton.

Obiectiv specific 5.1. Valorificarea plenară a oportunităților ce rezidă din statutul de țară asociată la Orizont 2020

5.1.1. Evaluarea permanentă a rezultatelor participării la apelurile Orizont 2020 și publicarea acestora

5.1.2. Participarea activă la ședințele comitetelor de program și organelor consultative ale Spațiului European de Cercetare

5.1.3. Consolidarea și amplificarea capacităților Rețelei naționale a Punctelor Naționale de Contact

5.1.4. Organizarea campaniilor de diseminare privind apelurile de proiecte deschise și oferirea asistenței în procesul de aplicare

5.1.5. Implementarea programelor suport (BONUS European, mobilitate) în vederea stimulării participării la programele cadru ale Uniunii Europene

5.1.6. Promovarea vizibilității rețelelor europene de cercetare și inovare și a beneficiilor acestora cu implicarea utilizatorilor finali

5.1.7. Valorificarea oportunităților ce rezidă din calitatea de stat membru în cadrul Cooperării Europene în Știință și Tehnologie (COST)

5.1.8. Obținerea calității de stat membru în cadrul EUREKA

5.1.9. Organizarea de către membrii Rețelei naționale a Punctelor Naționale de Contact a zilelor de informare pe subiecte ce țin de obținerea și administrarea granturilor europene, inclusiv cu implicarea Punctelor Naționale de Contact din țările membre ale Uniunii Europene și alte state asociate

Obiectiv specific 5.2. Pregătirea procesului de asociere la programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont Europa

5.2.1. Armonizarea procedurilor naționale financiar-administrative la cele internaționale

5.2.2. Evaluarea ex post a participării entităților din Republica Moldova în cadrul programului Orizont 2020

5.2.3. Elaborarea planului de acțiuni privind diseminarea apelurilor programului Orizont Europa

21. Programul național se realizează prin finanțare instituțională și prin proiecte de cercetare și inovare care corespund priorităților strategice de dezvoltare aprobate de Guvern.

III. PRIORITĂȚI STRATEGICE ALE DOMENIILOR CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

22. Prioritățile strategice ale domeniilor cercetării și inovării pentru perioada 2020-2023, stabilite în Programul național, corespund priorităților din documentul strategic de dezvoltare a țării – Strategia Națională de Dezvoltare „MOLDOVA 2030”, strategiilor sectoriale și programelor-cadru ale UE de cercetare și inovare, fiind determinate în urma unui exercițiu amplu de consultare publică a comunității cercetătorilor din Republica Moldova, a autorităților publice centrale de specialitate și a experților străini în cadrul misiunii de experți TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission/Instrument de Asistență Tehnică și Schimb de Informații) desfășurată în perioada 10-14 septembrie 2018 (<https://mecc.gov.md/ro/content/recomandari>) dar și cu implicarea Academia de Științe a Moldovei ca partener strategic.

23. Proiectele de cercetare și inovare prin care se realizează Programul național corespund priorităților strategice ale domeniilor cercetării și inovării incluse în tabelul 1.

Tabelul 1

Priorități strategice	Direcții strategice
I. Sănătate	Maladiile netransmisibile – monitorizare epidemiologică, prevenție, diagnostic și tratament
	Supraveghere epidemiologică – măsuri de control și răspuns, diagnostic și tratament al bolilor transmisibile
	Preparate farmaceutice și nutraceutice
II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor	Securitatea alimentară și siguranța alimentelor
	Soiuri și hibrizi de culturi agricole, tehnice și furajere performante
	Managementul durabil al ecosistemelor agricole
	Tehnologii noi de procesare a materiilor prime agricole. Biotehnologii agroalimentare
III. Mediu și schimbări climatice	Impactul factorilor biotici și abiotici asupra mediului și societății
	Energie sigură, curată și eficientă
	Deșeuri, materiale plastice și poluanți
	Securitatea ecologică Conservarea biodiversității
IV. Provocări societale	Inovații sociale, educaționale și culturale pentru integrare și adaptare
	Migrația, diaspora și schimbările sociodemografice
	Patrimoniu material și imaterial
	Valorificarea capitalului uman și social
V. Competitivitate economică și tehnologii inovative	Nanotehnologii
	Tehnologia informației și dezvoltare digitală
	Materiale, tehnologii și produse inovative

24. Fiecare dintre prioritățile Programului național vor avea drept pilon de bază cercetarea, definită ca orice activitate de cercetare fundamentală, cercetare aplicativă și de dezvoltare experimentală luate în ansamblu, inovarea și transferul tehnologic.

25. Realizarea proiectelor de cercetare și inovare conform priorităților și direcțiile strategice ale prezentului Program național, va determina obținerea mai multor rezultate scontate, după cum urmează:

Prioritatea strategică I. SĂNĂTATE

26. Prioritatea conține trei *direcții strategice*:

1) *Maladiile netransmisibile-monitorizare epidemiologică, prevenție, diagnostic și tratament*

Povara bolilor netransmisibile este cauza principală a deceselor la nivel național și global. Mortalitatea prematură poate fi evitată: estimările indică faptul că, cel puțin 80% <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=343682&lan> din toate cazurile de boli netransmisibile pot fi prevenite. Prevalența acestui grup de boli în țară este foarte mare - mai mult de jumătate din populație suferă de boli netransmisibile, inclusiv de boli cardiovasculare, ale aparatului circulator, cancer, boli respiratorii cronice, boli digestive și diabet. Cercetările privind bolile netransmisibile și supravegherea acestora pot contribui la reducerea mortalității premature, morbidității și invalidității printr-o acțiune cuprinzătoare asupra factorilor cauzali și condițiilor primordiale de apariție a acestora. Concomitent, se impune necesitatea optimizării managementului de funcționare și coordonare a activităților intersectoriale în domeniul sănătății publice.

Rezultate scontate:

- a) elaborarea și justificarea științifică a noilor politici privind factorii de risc ce provoacă cele mai răspândite boli netransmisibile;
- b) argumentarea științifică a abordărilor sistemice de diagnostic;
- c) elaborarea, testarea, lansarea metodelor și tehnologiilor noi în diagnosticul și tratamentul maladiilor netransmisibile;
- d) sistemogeneza factorilor de risc, evaluarea durabilă și modelarea matematică a maladiilor netransmisibile;
- e) reducerea mortalității oncologice prin elaborarea și implementarea metodelor contemporane de screening, diagnostic precoce, tratament personalizat și îngrijiri paliative;
- f) elaborarea bazelor științifice și practice ale creării, menținerii și fortificării sănătății psihice.

2) *Supraveghere epidemiologică – măsuri de control și răspuns, diagnostic și tratament al bolilor transmisibile.*

Provocările cu care se confruntă sistemul de supraveghere epidemiologică pentru maladiile infecțioase imuno-dirijabile și necontrolate prin vaccinări, în special cele prioritare de genă virală, sunt determinate de diminuarea în ultimii ani a cotei de acoperire cu vaccinări <http://lex.justice.md/md/331169/>. Tuberculoza (TB) <http://lex.justice.md/md/367268/>, infecția cu HIV, hepatitele virale acute și cronice (A,B,C,D), inclusiv etiologic neidentificate (E, G, TTV, F și SENV), rujeola, rubeola, gripa sezonieră, gripa pandemică, infecțiile asociate asistenței medicale, infecțiile hemo-transmisibile, în special rezistente la produsele antivirale, infecțiile bacteriene antibiotico-rezistente, etc. sunt probleme majore de sănătate publică în regiunea Europei. Deși ratele de incidență, prevalență și mortalitate la TB din regiune sunt reduse, frecvența tuberculozei multidrog rezistente este la cel mai înalt nivel global. O problemă alarmantă prezintă hepatitele virale, în special cele cronice de genă virală cu evoluție în ciroză și cancer hepatic primar. O parte semnificativă din ele rămân etiologic nediate diagnosticate. Prezintă interes provocările privind riscul apariției tulpinilor de virusuri gripale cu potențial epidemic și pandemic, care de asemenea cer studii aprofundate, realizate, inclusiv, cu tehnici de biologie moleculară.

Cercetările privind supravegherea epidemiologică și controlul bolilor transmisibile, diagnosticul și tratamentul acestora oferă răspuns consolidat și participativ pentru bunăstarea societății.

Rezultate scontate:

- a) elaborarea de soluții științifice pentru reducerea mortalității premature cauzate de boli transmisibile;
- b) justificarea științifică a soluțiilor de profilaxie și prevenire în raport cu soluțiile centrate pe tratamentul maladiilor specifice;
- c) justificarea științifică a măsurilor necesare pentru îmbunătățirea serviciilor de sănătate, tratarea maladiilor și evitarea riscurilor epidemiologice.

3) *Preparate farmaceutice și nutraceutice*

Dezvoltarea industriei farmaceutice garantează asigurarea populației cu medicamente de primă necesitate, crearea noilor locuri de muncă, dar și ameliorarea economiei țării. Industria farmaceutică modernă se bazează pe un volum considerabil de cercetări științifice, utilizând plante medicinale, sinteza chimică, metode biotehnologice, ingineria genetică și altele.

În scopul creării de medicamente noi se necesită în continuare cercetări orientate spre depistarea de substanțe active din punct de vedere biologic, studierea calităților farmacologice

ale acestora și a acțiunilor secundare, aprecierea inocuității, eficacității terapeutice, elaborarea formelor medicamentoase, metodelor de analiză, a criteriilor de standardizare și a documentației analitico-normative pentru implementarea acestora pe scară largă.

Rezultate scontate:

- a) elaborarea de preparate farmaceutice și nutraceutice din materie primă autohtonă;
- b) utilizarea surselor naturale existente și a produselor farmaceutice autohtone în practica medicală;
- c) valorificarea potențialului preparatelor farmaceutice autohtone, a vitaminelor și antioxidanților;
- d) elaborarea aditivilor alimentari de origine naturală în calitate de mijloace de tratament preventiv.

Prioritatea strategică II. AGRICULTURĂ DURABILĂ, SECURITATE ALIMENTARĂ ȘI SIGURANȚA ALIMENTELOR

27. Prioritatea conține patru *direcții strategice*:

1) *Securitatea alimentară și siguranța alimentelor*

Securitatea alimentară reprezintă cea mai importantă dimensiune a securității naționale, referindu-se la disponibilități de produse agricole, alimentare și materii prime de origine animală și vegetală în măsură să acopere necesitățile de hrană pentru toți locuitorii. O dimensiune importantă o are siguranța alimentelor, prin antrenarea tuturor factorilor și aplicarea tuturor normelor care sprijină și asigură realizarea unor produse alimentare a căror valoare nutritivă și consum stau la baza unei alimentații sănătoase. Siguranța alimentară se referă în special la igienă, aditivi utilizați, reziduuri toxice, contaminanți.

Conform documentelor de politici, prezența factorilor de risc în alimentația populației determină dereglări acute sau latente ale sănătății, condiționează multiple stări morbide cronice și decese premature, influențând negativ calitatea vieții, speranța de viață și siguranța economică a țării.

Rezultate scontate:

- a) asigurarea inofensivității produselor alimentare în scopul modernizării sistemului național de management al calității;
- b) ameliorarea gradului de acoperire nutrițională a diferitor segmente ale populației și diminuarea riscurilor maladiilor nutriționale;
- c) diminuarea riscurilor maladiilor nutriționale prin biotehnologie și inginerie alimentară;
- d) dezvoltarea-durabilă în baza utilizării raționale a resurselor subterane de apă;
- e) modernizarea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă din diferite surse;
- f) eficientizarea utilizării resurselor de apă, sol și biodiversitate;
- g) eficientizarea utilizării îngrășămintelor, inclusiv a biofertilizanților, în vederea sporirii fertilității solului – extinderea sistemelor inofensive de protecție a plantelor și a animalelor.

2) *Soiuri și hibrizi de culturi agricole, tehnice și furajere performante.*

Menținerea genofondului la culturile agricole – sursă principală de gene favorabile pentru ameliorare – este un imperativ. Totodată, este necesară crearea de soiuri și hibrizi noi și ameliorarea celor existente, care au o înaltă productivitate, calități specifice pentru alimentare și utilizare în alte domenii pentru sectorul agro - industrial al țării, rezistente la factorii biotici și abiotici. În acest sens, transferul tehnologic a realizărilor științifice este foarte important.

Rezultate scontate:

- a) avansarea în utilizarea metodelor genetice și a biotehnologiilor moderne în scopul atenuării impactului schimbărilor de mediu;
- b) crearea și implementarea în producerea soiurilor și a hibridilor competitivi, a culturilor agricole, cu productivitate înaltă și cu rezistență sporită la secetă, boli și vătămători;
- c) sporirea productivității și adaptării culturilor agricole la schimbările climatice;
- d) utilizarea mai eficientă a apei și a nutrienților (pentru plante) și a hranei (pentru animale);
- e) sisteme de producție agricolă mai eficiente, cu un impact mai redus asupra mediului;
- f) inventarierea, colectarea, evaluarea, documentarea și păstrarea de lungă durată a resurselor genetice vegetale pentru alimentație și agricultură în scopul utilizării lor eficiente în sectorul agrar al țării.

3) Managementul durabil al ecosistemelor agricole

Ecosistemele agricole prezintă o prioritate globală, care necesită o abordare multidisciplinară, în conformitate cu principiile bioeconomiei circulare.

Rezultate scontate:

- a) fortificarea managementului fondului genetic vegetal, precum și al speciilor de animale autohtone și alohtone;
- b) identificarea și/sau promovarea soiurilor și raselor cu potențial productiv și adaptiv înalt;
- c) prognozarea și monitorizarea hazardurilor fitosanitare periculoase și elaborarea măsurilor de combatere a organismelor dăunătoare de carantină;
- d) elaborarea metodelor alternative de protecție a plantelor și promovarea agriculturii ecologice;
- e) elaborarea și modernizarea tehnologiilor durabile și ecologice în pomicultură, viticultură și legumicultură.

4) Tehnologii noi de procesare a materiilor prime agricole. Biotehnologii agroalimentare

În prezent, Republica Moldova exportă predominant materii prime de origine vegetală. Cauza constă în necesitatea de modernizare tehnică a industriei alimentare, diversificarea sortimentului de produse, sporirea competitivității producției alimentare autohtone pe piețele interne și externe, modernizarea tehnologiilor de păstrare și de procesare a materiei prime, elaborarea noilor procedee biotehnologice de prelucrarea producției agricole.

Rezultate scontate:

- a) sporirea performanțelor tehnologice la transformarea materiei prime agricole, reducerea decalajelor dintre modul de transformare a materiei prime agricole autohtone și cerințele piețelor de desfacere;
- b) asigurarea unui circuit mai eficient de nutrienți și antioxidanți, cu diminuarea pierderilor de materii prime agricole și alimente;
- c) asigurarea valorii nutriționale și amplificarea efectelor biologice ale alimentelor prin biotehnologie și inginerie alimentară;
- d) asigurarea bioeconomiei circulante, dezvoltarea rețelelor digitale pentru realizarea trasabilității materiei prime agricole și a produselor alimentare;
- e) tehnologii inovative de păstrare și procesare a producției agricole.

Prioritatea strategică III. MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE

28. Prioritatea conține cinci *direcții strategice*:

1) *Impactul factorilor biotici și abiotici asupra mediului și societății.*

Menținerea capacității de producție a terenurilor, protecția, ameliorarea și utilizarea durabilă a resurselor funciare prin realizarea lucrărilor științifice actualmente este indispensabilă, în special pentru realizarea argumentată a proiectelor de îmbunătățiri funciare și aplicarea metodelor efective de combatere a degradării terenurilor și a fertilității solurilor.

Intensificarea cercetărilor va contribui la optimizarea tratamentelor fitosanitare prin reducerea presiunii cantitative de produse de uz fitosanitar la o unitate de suprafață agricolă, în vederea asigurării consumatorilor cu produse vegetale de calitate și sigure și a unui mediu sănătos de viață.

Ținând cont de tendințele globale ale ritmurilor de degradare și pierderile irecuperabile de suprafețe agricole, precum și de dezvoltare a agriculturii, problema păstrării calității învelișului de sol pe terenurile agricole de vin e pentru statul nostru o preocupare strategică de securitate națională.

Cercetarea aduce plus valoare și pentru asigurarea protecției apelor de suprafață și acelor subterane, prevenirii și combaterii inundațiilor, eroziunilor și elaborarea măsurilor eficiente de contracarare a secetei și a deșertificării. Iar cercetările științifice și elaborările practice în studierea proceselor geologice periculoase vor avea impact asupra proceselor de:

- elaborare a planurilor strategice de dezvoltare a teritoriilor (inclusiv a planurilor urbanistice);
- proiectare și construcții în corespundere cu pericolul seismic real;
- utilizare rațională a materialelor de construcție;
- evidențiere a celor mai vulnerabile zone la cutremurele puternice;
- definitivare a priorităților aplicării mijloacelor materiale, de minimizare a pierderilor și reducere a riscului seismic;
- majorare a securității seismice a teritoriului, reducere a pierderilor de vieți omenești și a daunelor economice.

Rezultate scontate:

a) cartografierea stării actuale a componentelor de mediu, în baza Sistemelor Informaționale Geografice, instrument modern de cercetare;

b) determinarea schimbărilor posibile în componentele de mediu (relief, climă, ape, floră, faună), cauzate de ritmul accelerat de modificare;

c) extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat cu elaborarea pașapoartelor ecologice, în scopul conservării naturii și utilizării raționale a resurselor naturale;

d) determinarea zonelor cu stabilitate și instabilitate ecologică a peisajelor;

e) evaluarea stabilității ecosistemelor urbane în scopul asigurării dezvoltării durabile;

f) evaluarea învelișului de sol, cu perfecționarea sistemului de clasificare și bonitare a solurilor;

g) îmbunătățirea calității apei și solurilor prin reducerea poluării în urma deversării apelor uzate în emisare sau în mediul natural;

h) elaborarea de metode alternative de protecție a plantelor, cu implementarea tehnologiilor avansate de cultivare și a bunelor practici agricole sigure și prietenoase mediului;

i) gestionarea surselor de poluare, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și implementarea măsurilor de adaptare la schimbarea climei;

j) integrarea măsurilor și principiilor *economiei verzi* în procesele de producție din ramurile economiei naționale;

k) monitorizarea și prognozarea hazardurilor naturale periculoase;

- l) reducerea impactului substanțelor chimice toxice asupra mediului și a sănătății populației;
- m) reducerea poluării componentelor de mediu ca rezultat al activității antropogene;
- n) soluții științific argumentate pentru remedierea terenurilor contaminate cu poluanți organici persistenți;
- o) tehnologii de tratare a apelor uzate în scopul protejării apelor de suprafață și subterane;
- p) reducerea riscului seismic pentru obiecte de infrastructură și populație;
- q) utilizarea rațională și valorificarea resurselor minerale autohtone;
- r) evaluarea potențialului natural al subsolului și prevenirea proceselor geologice periculoase.

2) *Energie sigură, curată și eficientă*

Energia regenerabilă este doar un aspect al complexului energetic. În sine, complexul energetic cuprinde mult mai multe probleme, care necesită soluționate, așa ca securitatea energetică și cum o asigurăm, astfel ca efectele negative să fie cât mai puțin resimțite de consumatori. Dezvoltarea surselor de generare atât tradiționale cât și alternative pentru a reduce dependența energetică. Asigurarea eficientă cu energie termică este alt aspect foarte important. Dar, și oferirea de soluții inovative pentru creșterea a eficienței tuturor sectoarelor economiei naționale trebuie adecvat abordat.

Aceleași surse regenerabile, în funcție de nivelul și locul de integrare, provoacă un set de probleme ca urmare a caracterului intermitent al acestora și acest lucru necesită soluționat corespunzător. Aceasta constituie o prioritate și în cadrul programelor de cercetarea din Uniunea Europeană.

Astfel, asigurarea securității energetice a țării reprezintă o prioritate pentru economia națională, care poate fi atinsă prin diversificarea surselor de aprovizionare cu energie atât locale, cât și din exterior, utilizarea surselor alternative de energie, precum și creșterea eficienței energetice.

Diversificarea surselor externe de energie, dar și creșterea capacității locale de generare din surse alternative de energie, pot provoca anumite probleme sistemului energetic, dar și consumatorilor. Soluțiile optime de realizare a acestor 3 piloni (diversificare/generare/eficiență energetică) pot fi identificate numai cu ajutorul suportului științific.

Rezultate scontate:

- a) asigurarea securității și durabilității aprovizionării cu energie a consumatorilor;
- b) scenarii de diversificare a surselor de energie prin interconectarea la sistemul energetic european, inclusiv dezvoltarea surselor locale de generare;
- c) reducerea impactului asupra sistemului energetic și a consumatorilor la implementarea diferitor scenarii de diversificare a surselor de energie;
  - soluții tehnice inovative pentru funcționarea fiabilă a sistemului energetic, conversia și utilizarea energiei;
  - creșterea cotei de surse de energie regenerabilă în bilanțul energetic al țării și eficienței utilizării acestora;
  - soluții inovative de dezvoltare și implementare a rețelelor electrice inteligente;
  - soluții inovative de reducere a pierderilor de energie în întreg lanțul de producere, transport, distribuție și utilizare a energiei;
  - diminuarea nivelului de poluare prin creșterea cotei de energie curată.

3) *Deșuri, materiale plastice și poluanți.*

Reducerea efectelor adverse determinate de generarea și gestionarea insuficientă a deșeurilor prezintă o problemă globală. Sunt necesare investiții în elaborarea procedeelelor eficiente de reciclare, reutilizare și diminuarea deșeurilor, reducerea riscurilor de poluare a

mediului și a impactului asupra proceselor vitale. Efectul dat poate fi atins doar prin procesul de cercetare și inovare și implementarea unor noi tehnologii – reciclarea și bioconversia obiectelor din plastic, reducerea migrației substanțelor chimice în folosul unui mediu ecoprietenos etc.

Rezultate scontate:

- sisteme integrate de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice care să contribuie la reducerea cantității de deșeuri depozitate și creșterea ratei de reciclare;
- managementul durabil al substanțelor chimice;
- analiza circuitului poluanților și contaminanților tehnogeni;
- sistem integrat multifuncțional de evidență și gestionare a substanțelor / obiectelor / utilajelor periculoase, cu scop de reducere a riscurilor de poluare a mediului și a impactului asupra proceselor vitale;
- metode pentru minimalizarea deșeurilor și aplicarea principiilor bioeconomiei circulare;
- programe de protecție a ecosistemelor naturale și de restabilirea ecosistemelor degradate;
- tehnologii de bioconversie a poluanților.

4) Securitatea ecologică

Modificările actuale ale mediului (inclusiv schimbările climatice), reprezintă una dintre marile amenințări la adresa dezvoltării durabile și constituie una dintre cele mai mari probleme de mediu, cu consecințe negative asupra economiei naționale, expunând pericolului securitatea ecologică a țării. Ritmul accelerat al acestor modificări, în speță al schimbărilor climatice, este asociat și de manifestarea fenomenelor extreme, care în ultimii ani devin mai intensive și mai frecvente. Alunecările de teren, inundațiile, procesele de eroziune, ploile abundente, secetele, perioadele caniculare și temperaturile scăzute din anotimpurile de tranziție, contribuie la destabilizarea economiei naționale, anual, prin pagubele colosale. Elaborarea unei baze științifico-metodologice complexe și permanent actualizată în baza Sistemelor Informaționale Geografice ar putea contribui la realizarea măsurilor adecvate de adaptare la modificările accelerate de mediu, (inclusiv schimbările climatice), la menținerea echilibrului ecologic, la realizarea prevederilor Convențiilor Cadru de la Rio: Convenția Cadru privind Schimbările Climatice, Combaterea Deșertificării, Conservarea Biodiversității ratificate și de Republica Moldova.

Rezultate scontate:

- cartografierea stării actuale a componentelor de mediu în baza sistemelor informaționale geografice;
- determinarea schimbărilor posibile în componentele de mediu (relief, climă, ape, floră, faună), cauzate de ritmul accelerat de modificare;
- extinderea suprafețelor de arii naturale protejate de stat cu elaborarea pașapoartelor ecologice, în scopul conservării naturii și utilizării raționale a resurselor naturale;
- determinarea zonelor cu stabilitate și instabilitate ecologică a peisajelor;
- evaluarea stabilității ecosistemelor urbane în scopul asigurării dezvoltării durabile;
- zonarea riscurilor naturale (secete, inundații, etc.), în vederea ajustării actelor normative naționale la standardele europene;
- identificarea zonelor vulnerabile la schimbările climatice cu evidențierea impactului acestora asupra sectorului agricol, forestier, resurselor de apă, potențialului turistic.

5) Conservarea biodiversității

Biodiversitatea (varietatea speciilor de animale, plante și microorganisme) oferă un sistem vital de susținere a vieții și un flux vital de bunuri și servicii esențiale pentru prosperitatea economică, sănătatea, securitatea și calitatea vieții noastre. Conservarea

biodiversității devine din ce în ce mai actuală din cauza intensificării impactului uman asupra biosferei, fiind necesară nu numai pentru asigurarea vieții în prezent, dar și pentru generațiile viitoare. Înțelegerea complexității biodiversității prezintă o provocare științifică enormă, dar și un suport solid pentru politicile și acțiunile viitoare.

Rezultate scontate:

- monitorizarea ecologică pe termen lung a biodiversității speciilor de plante, animale, microorganisme și îmbunătățirea substanțială a bazei de cunoștințe despre funcționarea ecosistemelor din Republica Moldova;
- dezvoltarea capacităților centrelor de resurse genetice vegetale și animale, a colecțiilor de microorganisme tehnologic valoroase, în calitate de patrimoniu natural al țării;
- crearea unor baze de date interoperabile cu privire la biodiversitate;
- tehnologii eficiente de conservare și valorificare a biodiversității.

Prioritatea strategică IV. PROVOCĂRI SOCIETALE

29. Prioritatea conține patru *direcții strategice*:

1) *Inovații sociale, educaționale și culturale pentru integrare și adaptare*

Direcția dată se bazează pe cele zece obiective de dezvoltare durabilă unanim acceptate la nivel mondial. Apelul mondial abordează într-o manieră nouă dezvoltarea și constituie o platformă pentru cercetare în domeniul demografic și socio-economic.

Pornind de la provocările mileniului, prioritățile de cercetare și inovare stabilite la nivel european și tendințele marcate în economia națională, cercetarea și inovarea are misiunea de a asigura suportul științific necesar pentru soluționarea problemelor sociale orientate spre creșterea bunăstării populației, identificarea măsurilor de stabilizare a situației demografice, creșterea competitivității economiei, fundamentarea științifică a politicilor publice promovate, modernizarea politico-juridică și socio-economică a țării prin dezvoltare și democratizare, ameliorarea mediului de afaceri și facilitarea dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.

Principalii indicatori ai ocupării forței de muncă au înregistrat niveluri scăzute în ultimii ani. Deficitul de locuri de muncă de calitate, productivitatea joasă a muncii și veniturile mici, dezvoltarea economică nefavorabilă a mediului rural, tratarea discriminatorie a unor grupuri de populație pe piața muncii și capacitățile instituționale modeste au amplificat sărăcia, au perpetuat excluziune asocială și au generat migrația externă de muncă ca o alternativă a șomajului și a ocupării informale.

Rezultate scontate:

- suport științific și instrumente inovaționale pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii;
- evaluarea actului de justiție prin testarea satisfacției beneficiarilor - persoane fizice și persoane juridice;
- creșterea ocupării forței de muncă și prognozarea competențelor pe domenii și profesii în corespundere cu cerințele pieței muncii;
- scenarii / modele de asigurare a securității naționale și capacității de apărare prin analiza amenințărilor, riscurilor și vulnerabilităților atât la nivel global, regional, cât și local;
- consolidarea sistemului de securitate națională a Republicii Moldova în baza principiului „reintegrare prin europenizare”;
- suport științifico-tehnologic și informațional pentru Știința deschisă în Republica

Moldova;

- cercetări științifice interdisciplinare a evoluției relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în contextul oportunităților de modernizare politico-juridică și socio-economică a Republicii Moldova;
- consolidarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului și a capacităților de funcționare a instituțiilor puterii de stat în contextul necesităților de modernizare prin dezvoltare și democratizare.

2) *Migrația, diaspora și schimbările socio-demografice*

Situația migrațională este caracterizată în mod predominant de emigrarea cetățenilor moldoveni, persoane stabilite definitiv cu traiul peste hotare, plecate la muncă, studii sau în scopul reîntregirii familiei. Profilul migrației reprezintă un factor strategic major, dar și un risc potențial pentru țară. Urmînd scopul consolidării relației dintre cetățenii plecați în afara țării și țară, considerînd contribuția diasporei la dezvoltarea economică a țării prin programele de investiții lansate, prezenta direcție strategică se va axa pe realizarea cercetărilor pentru micșorarea migrației, atragerea diasporei și atenuarea schimbărilor negative în dinamica populației.

Procesele demografice au condiționat nu doar reducerea numărului populației, dar și îmbătrînirea acesteia, determinată de efectele tranziției demografice. Avînd în vedere prioritățile Republicii Moldova de dezvoltare durabilă, se atribuie atenție pentru starea demografică în schimbare, în vederea prevenirii unei crize demografice.

Cercetările schimbărilor demografice vor contribui la atingerea obiectivului general de guvernare în politicile demografice pentru redresarea consecventă a problemelor demografice, în vederea diminuării declinului demografic, în crearea condițiilor pentru creșterea cantitativă și calitativă a populației, realizîndu-se conexiunea între starea de securitate demografică, economică și socială în scopul dezvoltării.

Rezultate scontate:

- monitorizarea continuă și prognozarea dinamicii fenomenelor de natalitate, mortalitate și migrațiune în relație cu dezvoltarea țării;
- evaluarea riscurilor pe termen scurt și mediu a schimbărilor demografice în Republica Moldova, cu formularea propunerilor de redresare a situației prin efectuarea studiilor comparative cu state care s-au confruntat cu crize similare;
- valorificarea potențialului concetățenilor emigranți și promovare a măsurilor necesare asigurării reîntoarcerii acestora în țară, inclusiv care ar stopa exodul de forță de muncă și specialiști calificați;
- integrarea persoanelor reîntoarse și a străinilor pe piața muncii a țării prin recunoașterea calificărilor și valorificarea competențelor profesionale obținute peste hotare pentru dezvoltarea sustenabilă a pieței muncii în Republica Moldova.

3) *Patrimoniul material și imaterial*

Pornind de la faptul că, cultura este un pilon important al societății, în lumea contemporană procesele complexe ale organizării societății în diferite comunități umane nu pot fi înțelese fără a fi dezvăluite prin cercetări științifico-aplicative din perspectiva aspectelor integrării culturale, procese complexe ale organizării societăților contemporane fiind înțelese, explicate și gestionate prin cercetări științifice competitive de ordin teoretic și aplicativ.

Proiectele științifice culturale sunt importante în societate tocmai pentru ca ajută la conservarea spiritului unei comunități într-o lume care tinde spre globalizare și uniformizare. Diversitatea etnică a Republicii Moldova este parte a istoriei și culturii țării. Statul și-a afirmat angajamentul pentru crearea unui cadru favorabil pentru consolidarea relațiilor interetnice, dezvoltarea identității civice față de stat, promovarea diversității în societate,

facilitarea dialogului intercultural și integrarea lingvistică, incluziunea minorităților naționale în diverse sfere ale vieții statului.

Totodată, proiectele de cercetare din domeniul științelor umane și sociale, având ca obiect de studiu moștenirea culturală națională sub toate aspectele sale, manifestă o certă utilitate sociopolitică contribuind la consolidarea coeziunii sociale, ameliorarea proceselor decizionale la nivelul instituțiilor democratice, dezvoltarea spiritului creativ și inovator, a gândirii critice diseminate inclusiv prin educația superioară.

În același timp, un rol la fel de important aparține științelor socio-umaniste naționale, în particular, al științei istorice și filologiei, în calitate de piloni de bază ai societății, care contribuie la păstrarea și consolidarea memoriei și identității istorice, într-o lume care tinde tot mai mult spre globalizare și uniformizare.

Rezultate scontate:

- studii teoretice în domeniul socio-economic, politic, juridic, umanistic, filosofic, enciclopedic, artistic, muzeografic și sportiv, care vor deveni suport temeinic pentru proiectele și cercetările aplicative;
- valorificarea științifică a patrimoniului cultural material și imaterial (istoric, juridic, lingvistic, literar, arheologic, etnologic, artistic, arhitectural, etc.);
- dezvoltarea industriilor creative, dezvoltarea climatului de afaceri în sectorul cultural;
- analiza instrumentelor de protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural național;
- conservarea, restaurarea și managementul patrimoniului cultural;
- digitizarea produselor și bunurilor culturale, dezvoltarea softului unificat;
- programe pentru facilitarea concordiei interetnice, încurajarea diversității incluzive a societății din Republica Moldova;
- valorificarea științifică a patrimoniului cultural (a celui lingvistic, literar, folcloric, etnologic, istoric, arhitectural, artistic, arheologic, juridic, etc.);
- implementarea platformei electronice pentru enciclopedia națională;
- suport teoretico-științific și informațional pentru valorificarea patrimoniului arheologic, etnologic, artistic, arhitectural în dezvoltarea și promovarea industriilor creative, dezvoltarea turismului.

4) *Valorificarea capitalului uman și social*

Schimbările sociale rapide din ultimii ani au impact asupra calității vieții și siguranței psihosociale, dar și asupra aspectelor de integrare socială a persoanelor. Valorificarea capitalului uman și social este un factor esențial în dezvoltarea socio-economică a țării noastre. Tendințele actuale demonstrează necesitatea extinderii cercetărilor spre resursa umană.

Rezultate scontate:

- dezvoltarea unui sistem de protecție social solid și incluziv;
- consolidarea expertizei științifice în domeniul științelor educației, asistenței sociale, psihologice și psihopedagogice;
- consolidarea expertizei științifice în domeniul îmbătrânii active a populației;
- politici de reconciliere a obligațiilor de muncă și a vieții de familie;
- diminuarea riscurilor de sărăcie (dezvoltarea rezilienței, formarea abilităților psihologice de gestionare a situațiilor de criză, crearea condițiilor psihosociale în asistarea traseului profesional);
- adaptarea sistemului educațional la noile abordări din societatea contemporană.

Prioritatea strategică V. COMPETITIVITATE ECONOMICĂ ȘI TEHNOLOGII INOVATIVE

30. Prioritatea conține trei *direcții strategice*:

1) *Nanotehnologii*

Dezvoltarea la nivel mondial a domeniilor „materialelor noi, micro și nanotehnologiilor” este impulsionată de evoluția în domeniul „nanotehnologiilor” care s-a impus ca domeniu de cea mai mare actualitate, cu cea mai mare dinamică și cu un impact „disruptiv / revoluționar” asupra industriei și societății pentru următoarele decenii.

Investițiile globale în dezvoltarea nanotehnologiei s-au dublat datorită beneficiului adus la dezvoltarea societății.

Progresul la nivel mondial și național al științelor exacte și ingineresti denotă raportarea, relația coerentă cu dezvoltarea durabilă a industriei, economiei și, ca finalitate, a societății în ansamblu, care beneficiază pe termen lung de rezultatele cercetărilor științifice. Realizarea cercetărilor aplicative, experimentale în domeniul ingineriei, nanotehnologiilor, biomedicinii, farmaceuticii și cosmetologiei, siguranței alimentare, energeticii etc., este indisolubil legată cu rezultatele cercetărilor fundamentale obținute în chimie, fizică, matematică. Cercetările și inovările vor contribui la sporirea sinergiei între domeniile de cercetare și necesitățile statului, la elaborarea unor studii complexe menite să devină un suport esențial pentru instituțiile de învățământ de profil, întreprinderi și mediul de afaceri, pentru desfășurarea proiectelor, elaborarea de produse noi, utilizate la scară largă în industrie și economie.

Rezultate scontate:

- dezvoltarea infrastructurii, instrumentarului, standardelor, capacităților în cercetare, dezvoltare și inovare la nanoscară;
- sinteza farmaceutică, procesarea și furnizarea medicamentelor prin nanotehnologii;
- exploatarea industrială a nanotehnologiilor prin excelență științifică și competiție;
- noi mode și soluții teoretice racordate la interpretarea teoretică a rezultatelor experimentale, care își vor găsi aplicabilitate în diferite ramuri ale sectorului economic (energetică, tehnologii informaționale și comunicații, construcția de mașini, electronică și robotică, explorări geologice, industria farmaceutică, cosmetologică, alimentară etc.);
- dezvoltarea convertoarelor de energie alternativă bazate pe straturi dimensional-reduce cu utilizarea tehnologiilor economic accesibile și ecologic atractive pentru microelectronică, medicină și spintronică.

2) *Tehnologia informației și dezvoltare digitală.*

Pentru confortul și bunăstarea cetățeanului, dezvoltarea și utilizarea largă a potențialului tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) este susținut prin cercetare în toate domeniile. Viziunea națională de formare a unei societăți informaționale avansate, în care utilizarea facilităților TIC, accesul extins la infrastructura TIC modernă, conținutul digital bogat și serviciile informaționale performante, vor conduce la competitivitatea economică, o bună guvernare și implicit la creșterea bunăstării populației.

Rezultate scontate:

- e-infrastructura de date în sfera cercetării, dezvoltării și inovării;
- utilizarea software-ului deschis și instrumentelor gratuite on-line pentru crearea, diseminarea și utilizarea conținutului digital pentru domeniile prioritare ale cercetării și inovării;
- mecanisme pentru implementarea aplicațiilor și echipamentelor dedicate accesului la servicii electronice;
- cercetări teoretice și practice cu un larg impact privind problemele de bază, inclusiv indicatorii și instrumentele de monitorizare ale societății și economiei digitale;

- fundamentarea și modelarea matematică a proceselor tehnologice, ecologice, economice și sociale;
- asigurarea securității cibernetice, fundamentarea și elaborarea metodelor noi în codificarea informației și criptologie;
- dezvoltarea tehnologiilor și sistemelor informatice avansate și a soluțiilor inovative orientate spre: domenii sociale, asigurarea securității cibernetice, procesarea datelor de volum mare, prezervarea și valorificarea (prin digitizare) a patrimoniului cultural.

3) Materiale, tehnologii și produse inovative.

Implementarea materialelor și tehnologiilor progresive este nișa unei economii în avansare. Cercetările fundamentale și aplicative vor contribui la diversificarea produselor pentru aplicații specifice în diverse domenii economice, implicarea cercetătorilor în dezvoltarea de materiale avansate, tehnologii moderne pentru realizarea de dispozitive și sisteme care lucrează în medii specifice, cercetări care vor permite creșterea gradului de accesarea fondurilor.

Rezultate scontate:

- infrastructuri tehnice și de producție, cu racordarea lor la utilitățile publice;
- materiale noi, inovative cu performanțe remarcabile și dezvoltarea de noi procese tehnologice sustenabile;
- noi funcționalități pentru produse speciale și de larg consum;
- materiale cu proprietăți avansate pentru exploatare în condiții speciale;
- dezvoltarea de materiale, structuri performante, ieftine, pentru utilizare în ramurile economiei;
- analiza, sistematizarea, generalizarea rezultatelor cercetărilor fundamentale teoretice și propunerea unor noi abordări metodice în domeniul fizicii, chimiei, matematicii și informaticii, geologiei și seismologiei;
- elaborarea și producerea de dispozitive și instalații electronice și ingineresti pentru sistemul de sănătate, agricultură și industrie.

IV. IMPACT

31. Implementarea eficientă a prezentului Program național va determina obținerea următorului impact:

- 1) Eficiența sporită a activităților de cercetare și inovare;
- 2) Volumul finanțării publice pentru proiectele de cercetare în ascendență;
- 3) Volumul în creștere a investițiilor private în activități de cercetare și inovare;
- 4) Grad sporit de implementare a rezultatelor cercetărilor științifice;
- 5) Sistem de avansare în cariera de cercetare bazat pe performanță;
- 6) Ponderea tinerilor în rândul cercetătorilor în continuă creștere;
- 7) Infrastructură de cercetare reînnoită și conectată internațional;
- 8) Domeniile cercetării și inovării incluse în cadrul politicilor guvernamentale și programelor sectoriale drept resursă pentru creștere și dezvoltare;
- 9) Vizibilitate și grad sporit de încredere a societății și mediului de afaceri în potențialul științific și inovațional autohton;
- 10) Rețele de centre de excelență funcționale, cu impact asupra antreprenoriatului inovațional și recunoscute internațional;
- 11) Număr de proiecte internaționale cu participarea entităților din Republica Moldova în creștere;
- 12) Grad sporit de reprezentare a progreselor domeniilor de cercetare și inovare pe lângă structurile europene de cercetare și inovare.

V. INDICATORI DE PROGRES ȘI PERFORMANȚĂ

Tabelul 2

	OBIECTIVE GENERALE	INDICATORI DE PROGRES
1.	Îmbunătățirea guvernancei și sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare	a) Rapoarte anuale și finale de evaluare a proiectelor de cercetare și inovare plasate pe pagina web oficială a Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare și Academiei de Științe a Moldovei; b) Ateliere de lucru în cadrul procesului de descoperire antreprenorială organizate; c) Nișele de specializare inteligentă identificate; d) Priorități strategice ale activității în sfera cercetării și inovării pentru anii 2023-2027 în corespundere cu nișele de specializare identificate și aprobate; e) Centre de cercetare create.
2.	Potențialul uman competitiv antrenat în cercetare și inovare din sectorul public și cel privat	a) Numărul de proiecte cu implicarea tinerilor finanțate; b) Program STEP IN elaborat și lansat; c) Numărul de beneficiari ai programului STEP IN; d) Numărul de activități desfășurate în comun cu diaspora științifică.
3.	Infrastructură corespunzătoare standardelor internaționale și deschisă utilizatorilor din mediul de afaceri	a) Raport privind inventarierea infrastructurii naționale de cercetare a organizațiilor de drept public din domeniul de cercetare și inovare elaborat; b) Rapoarte de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniul de cercetare și inovare elaborate; c) Metodologia de finanțare instituțională elaborată și aprobată; d) Regulamente instituționale privind accesul la infrastructura de cercetare elaborate și aprobate; e) Numărul de clustere științifico-tehnologice nou create; f) Numărul de organizații din sfera cercetării și inovării cu parteneriate încheiate cu infrastructuri incluse în ESFRI.
4.	Cercetare și inovare pentru necesitățile socioeconomice	a) Numărul de proiecte colaborative aplicative dintre comunitatea științifică și mediul de afaceri, în baza priorităților de specializare inteligentă lansate; b) Numărul de start-up-uri și spin-off-uri inovative create; c) Numărul activităților de popularizare a rezultatelor cercetărilor științifice și transferului tehnologic.
5.	Politică coerentă de cooperare europeană și internațională	a) Date publicate urmare a evaluării rezultatelor participării la apelurile Orizont 2020; b) Numărul de participări la ședințele comitetelor de program și organelor consultative ale Spațiului European de Cercetare; c) Numărul de campanii de diseminare privind apelurile de proiecte deschise; d) Numărul de participanți în acțiuni COST;

	<p>e) Acord de asociere a calității de stat membru în cadrul EUREKA încheiate;</p> <p>f) Cadru normativ privind armonizarea procedurilor naționale financiar-administrative la cele internaționale modificat;</p> <p>g) Planul de acțiuni privind diseminarea apelurilor programului Orizont Europa elaborat;</p> <p>h) Programe bi- și multilaterale din sfera științei și inovării lansate.</p>
--	---

VI. ESTIMAREA GENERALĂ ACOSTURILOR

32. Programul național se va realiza prin proiecte de cercetare și inovare care corespund priorităților strategice ale domeniilor cercetării și inovării. Finanțarea acțiunilor prevăzute în cadrul prezentului Program național se va efectua din contul și în limitele mijloacelor aprobate anual în bugetul public național, din veniturile colectate de către instituțiile bugetare precum și din resursele proiectelor finanțate din surse externe, conform legislației. Estimarea generală a costurilor pentru implementarea prezentului Program național este efectuată în baza priorităților strategice ale domeniilor cercetării și inovării și a acțiunilor identificate și formulate în Planul de acțiuni privind implementarea Programului național. Estimarea costurilor stabilite pentru fiecare prioritate strategică poate devia în funcție de rezultatele acțiunilor competitive.

33. Modul de finanțare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării va fi reglementat de *Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării*. Menținerea și dezvoltarea infrastructurii de cercetare, inclusiv salarizarea personalului aferent, se vor finanța din bugetul de stat în funcție de necesitățile identificate urmare a rezultatelor concursului național de proiecte de cercetare.

34. Costurile estimative pentru implementarea proiectelor urmare a concursul conform priorităților și direcțiilor strategice sunt de 256,3 mil. lei pentru anul 2020 și respectiv 276,6 mil. lei – anul 2021, 288,9 mil. lei - anul 2022, 309,5 mil. lei – anul 2023.

Costurile pentru măsurile de consolidare instituțională în domeniile cercetării și inovării se estimează în sumă de 118,1 mil. lei pentru anul 2020 și respectiv 96,2 mil. lei – anul 2021; 71,1 mil. lei – anul 2022; 50,4 lei mil. – anul 2023.

Costurile acțiunilor competitive și a celor de consolidare instituțională în domeniile cercetării și inovării cu acoperire din bugetul public național se vor ajusta anual în funcție de mijloace financiare disponibile prevăzute în cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioadele respective.

Dinamica distribuirii finanțării cercetării pentru proiecte din domeniile cercetării și inovării și pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii de cercetare se prezintă în tabelul 3.

Tabelul 3

I. ACȚIUNI COMPETITIVE în domeniile cercetării și inovării				
Priorități strategice	Dinamica distribuirii finanțării, %			
	2020	2021	2022	2023

I. Sănătate	10,6%	11,6%	12,6%	13,6%
II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor	11,8%	12,8%	13,8%	14,8%
III. Mediu și schimbări climatice	14,4%	15,4%	16,4%	17,4%
IV. Provocări societale	9,4%	10,4%	11,4%	12,4%
V. Competitivitate economică și tehnologii inovative	13,8%	14,8%	15,8%	16,8%
TOTAL: ACȚIUNI COMPETITIVE în domeniile cercetării și inovării	60%	65%	70%	75%
I. CONSOLIDARE INSTITUȚIONALĂ în domeniile cercetării și inovării				
1.1. Menținerea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării prin finanțare instituțională.	35%	30%	25%	20%
1.2. Dezvoltarea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării prin intermediul autorității publice centrale responsabilă de elaborarea politicilor în domeniile	5%	5%	5%	5%
TOTAL: CONSOLIDARE INSTITUȚIONALĂ în domeniile cercetării și inovării	40%	35%	30%	25%

VII. EVALUARE ȘI MONITORIZARE

35. Programul național va fi implementat în baza Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia cu respectarea strictă a priorităților strategice.

36. Monitorizarea implementării Programului național este pusă în sarcina Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Activitățile de implementare vor include următoarele componente:

- a. Monitorizarea procesului de implementare a măsurilor prevăzute în Planul de acțiuni în baza indicatorilor Programului național;
- b. caracterul executării (anual, permanent);
- c. efectele implementării (de sistem, economice, sociale, etc.);
- d. implicarea responsabililor în executarea măsurilor prevăzute;
- e. costurile/cheltuielile suportate;
- f. termenele de implementare.

37. Activitatea de evaluare a prezentului Program național va avea un caracter sistematic, fiind desfășurată pe toată perioada de implementare și include elaborarea, în baza indicatorilor de progres, a rapoartelor privind implementarea acestuia. În scopul asigurării transparenței proceselor de implementare a prezentului Program național, rapoartele anuale de monitorizare, precum și raportul final de evaluare vor fi publicate pe pagina web oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

38. Raportarea și monitorizarea se va întemeia pe următoarele principii:

- 1) analiza anuală a performanței Programului național în vederea atingerii obiectivelor Programului național cu asimilarea indicatorilor de performanță pe termen scurt, mediu și lung;
- 2) impactul științific, legat de sprijinirea creării și difuzării unor cunoștințe, competențe, tehnologii și soluții la provocările globale noi și de înaltă calitate;
- 3) impactul societal legat de consolidarea soluțiilor inovatoare în industrie și în societate pentru a aborda provocările globale;
- 4) impactul economic, legat de stimularea tuturor formelor de inovare;
- 5) colectarea continuă a datelor privind gestionarea și punerea în aplicarea Programului național va avea loc prin raportare semestrială.

PLANUL DE ACȚIUNI
privind implementarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020 – 2023

I. Obiectiv general: Îmbunătățirea guvernanței și sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare									
Nr. crt.	Obiective specifice	Termen de realizare	Responsabili	Parteneri	Indicatori de rezultat și proces	Estimarea costurilor, mii lei			
	Acțiuni					Sursa de finanțare			
						2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.1	<i>Asigurarea unui sistem de cercetare și inovare eficient, performant, predictibil, administrat în baza datelor colectate și sustenabil din punct de vedere financiar</i>								
1.1.1	Organizarea și lansarea apelurilor de proiecte de cercetare și inovare în conformitate cu acordurile bi – și multilaterale	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Statele / organizațiile partenere	1. Numărul de apeluri lansate conform acordurilor bi - multilaterale; 2. Ponderea proiectelor câștigate din cele depuse; 3. Lista de proiecte depuse / câștigate publicată pe pagina web oficială a Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
1.1.2	Evaluarea proiectelor de cercetare și inovare la toate fazele de implementare a acestora	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Academia de Științe a Moldovei	1. Numărul de evaluări în raport cu proiectele realizate; 2. Rapoarte de evaluare plasate pe pagina web oficială a Agenției Naționale de Cercetare și	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					Dezvoltare				
1.1.3	Elaborarea rapoartelor de implementare a proiectelor de cercetare și inovare	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Academia de Științe a Moldovei	1. Rapoarte elaborate; 2. Rezultatele științifice publicate pe pagina web oficială a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării și a Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare; 3. Ponderea proiectelor realizate / parțial realizate / nerealizate;	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
1.1.4	Realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) prin proiecte de cercetare și inovare	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1. Numărul de proiecte de cercetare și inovare elaborate în corespundere cu prioritățile din obiectivele de dezvoltare durabilă și prezentate la Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare; 2. Ponderea de propuneri de proiecte evaluate în raport cu cele depuse; 3. Lista proiectelor depuse și câștigate, publicată pe pagina web oficială a Agenției Naționale de	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					Cercetare și Dezvoltare				
1.2	<i>Identificarea nișelor de specializare inteligentă a Republicii Moldova pentru promovarea cercetării bazate pe excelență în domenii strategice cu relevanță și impact asupra economiei și societății</i>								
1.2.1	Desfășurarea de Procesului de Descoperire Antreprenorială	2020-2023	Autorități publice centrale, Organizațiile din domeniile cercetării și inovării, Mediul academic	Camera de Comerț și Industrie, Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Mediul de afaceri, Organizații non-guvernamentale, Parteneri internaționali	1. Numărul de ateliere în cadrul procesului de descoperire antreprenorială organizate; 2. Numărul de actori din mediul de afaceri și societatea civilă implicați; 3. Nișele de specializare inteligentă identificate; 4. Apeluri de propuneri de proiecte lansate în baza nișelor de specializare inteligentă, 5. Pilotarea unui proiect într-o nișă	200,0 Bugetul de stat Surse externe	3000,0 Bugetul de stat Surse externe	3000,0 Bugetul de stat Surse externe	3000,0 Bugetul de stat Surse externe
1.2.2	Aprobarea priorităților	2021-	Ministerul	Autorități	1. Numărul de nișe de	-----	În limitele	În limitele	-----

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	strategice ale activității în sfera cercetării și inovării pentru anii 2023-2027 în corespundere cu nișele de specializare identificate	2022	Educației, Culturii și Cercetării	publice centrale de profil, Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Academia de Științe a Moldovei, Societatea civilă, Mediul de afaceri	specializare identificate; 2. Numărul de priorități strategice stabilite în raport cu nișele identificate; 3. Cadru normativ elaborat și aprobat		aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	
1.2.3	Identificarea domeniilor pentru care este necesară crearea unor noi centre de cercetare	2020-2022	Autoritățile administrației publice centrale	Organizațiile din domeniile cercetării și inovării	1. Numărul de domenii identificate; 2. Numărul de centre de cercetare create în raport cu domeniile identificate	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----
1.3	<i>Sporirea numărului de proiecte implementate de grupuri de cercetători din institute de cercetare și universități</i>								
1.3.1	Stimularea cercetării colaborative între universități și institute de cercetare prin finanțarea proiectelor comune, inclusiv programe de doctorat	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării (institute de cercetare și universități)	Autorități publice, fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1. Numărul de proiecte comune; 2. Numărul de studenți doctoranzi / masteranzi antrenați, 3. Numărul de publicații; 4. Numărul de patente /brevete; 5. Ponderea proiectelor comune	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
1.3.2	Organizarea activităților cu caracter	2020-2023	Organizațiile de drept public din	Autorități publice	1. Numărul de activități	150,0 Bugetul de stat	150,0 Bugetul de	150,0 Bugetul de	150,0 Bugetul de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	științifico-social cu implicarea universităților și institutelor de cercetare		domeniile cercetării și inovării, Universități	fondatoare	Organizate; 2. Numărul de cercetători antrenați; 3. Numărul de studenți / masteranzi antrenați		stat	stat	
II. Obiectivul general: Potențialul uman competitiv antrenat în cercetare și inovare din sectorul public și cel privat									
2.1	<i>Creșterea ponderii tinerilor în numărul total de cercetători</i>								
2.1.1	Sporirea numărului de tineri (studenți, masteranzi, doctoranzi etc) implicați în proiecte de cercetare și inovare	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Cota procentuală de tineri implicați în proiecte de cercetare și inovare (minim 20%)	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
2.1.2	Lansarea programului STEP IN – program de stagii și mentoring în cadrul laboratoarelor de cercetare pentru elevi și studenți	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1. Program elaborat și lansat; 2. Numărul de beneficiari ai programului	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
2.2	<i>Dezvoltarea colaborării cu reprezentanții diasporei științifice</i>								
2.2.1	Cooptarea reprezentanților diasporei științifice în activitățile din domeniile cercetării și	2020-2023	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	1. Numărul de activități desfășurate în comun anual; 2. Numărul membrilor diasporei științifice	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	inovării și în mecanismele de suport		cercetării și inovării, Biroul Relații cu Diaspora		cooptați anual	Bugetul de stat	Bugetul de stat	Bugetul de stat	Bugetul de stat
2.2.2	Relansarea programului de granturi pentru mobilitate de scurtă durată destinate reprezentanților diasporei științifice	2020-2023	Biroul Relații cu Diaspora	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1. Program de granturi relansat; 2. Numărul de granturi acordate; 3. Numărul beneficiarilor de granturi	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
III. Obiectiv general: Infrastructură corespunzătoare standardelor internaționale și deschisă utilizatorilor din mediul de afaceri									
3.1	<i>Elaborarea unei viziuni pe termen scurt și mediu de dezvoltare a infrastructurii naționale de cercetare</i>								
3.1.1	Inventarierea infrastructurii naționale de cercetare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării	2020	Agencia Proprietății Publice, Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, Parteneri externi	Rapoarte de inventariere elaborate	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----	-----
3.1.2	Elaborarea și aprobarea metodologiei de finanțare instituțională	2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Hotărâre de Guvern aprobată	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----	-----

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.1.3	Elaborarea metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	2020	Agencia Națională pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Hotărâre de Guvern aprobată	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----	-----
3.1.4	Evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	2021-2023	Agencia Națională pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	1. Numărul organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării evaluate; 2. Rapoarte de evaluare elaborate și publicate pe pagina web oficială a Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare; 3. Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării clasificate pe nivele de capacitate; 4. Optimizarea numărului de organizații de drept public din domeniile cercetării și inovării realizată	-----	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.1.5	Elaborarea cadrului normativ privind accesul la infrastructura de cercetare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării	2021	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Regulament– cadru privind accesul la infrastructura de cercetare elaborat	-----	1700,0 Bugetul de stat	-----	-----
3.1.6	Asigurarea accesului la infrastructura de cercetare de către organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	2021-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1.Regulamente instituționale privind accesul la infrastructura de cercetare elaborate; 2. Numărul utilizatorilor infrastructurii de cercetare	-----	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
3.2	<i>Crearea clusterelor științifico-tehnologice</i>								
3.2.1	Sporirea numărului de clustere științifico-tehnologice	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării,	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Mediul privat, Societatea civilă, Parteneri internaționali	Numărul de clustere nou create	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
3.2.2	Realizarea proiectelor	2021-	Organizațiile de		Numărul de proiecte	-----	În limitele	În limitele	În limitele

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	comune în cadrul clusterelor științifico-tehnologice	2023	drept public din domeniile cercetării și inovării		comune implementate		aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
3.3	<i>Conectarea infrastructurii de cercetare din Republica Moldova la infrastructurile paneuropene</i>								
3.3.1	Continuarea programului de conectare a centrelor și laboratoarelor de cercetare din Republica Moldova la infrastructurile paneuropene incluse în ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) /FSEIC (Forumul strategic european privind infrastructurile de cercetare)	2020-2023	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Comunitatea donatorilor	1. Evaluarea ex-post a programului realizată; 2. Apeluri de proiecte în cadrul Programului lansate; 3. Numărul de proiecte finanțate; 4. Numărul de organizații din domeniile cercetării și inovării cu parteneriate încheiate cu infrastructuri incluse în ESFRI	1000,0 Bugetul de stat	1000,0 Bugetul de stat	1000,0 Bugetul de stat	1000,0 Bugetul de stat
3.3.2	Dezvoltarea colaborării cu consorțiile marilor infrastructuri din regiune (<i>Infrastructura Luminii Extreme – Fizica Nucleară (ILE-FN)/ Extreme Light Infrastructure Nuclear Physics (ELI NP)</i>),	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	1. Numărul parteneriatelor încheiate anual; 2. Numărul de participanți	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	<i>Centra European Research Infrastructure Consortium- European Research Infrastructure Consortium (CERIC-ERIC), The Danube International Centre for Advanced Studies for River-Delta-Sea Systems (DANUBIUS etc.)</i>								
IV. Obiectivul general: Cercetare și inovare pentru necesitățile socioeconomice									
4.1	<i>Dezvoltarea instrumentelor pentru transferul cunoștințelor și rezultatelor științifice către potențialii utilizatori</i>								
4.1.1	Lansarea și organizarea proiectelor colaborative aplicative dintre comunitatea științifică și mediul de afaceri	2021-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Mediul de afaceri, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării,	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, Comunitatea donatorilor, Partenerii internaționali	1. Program de finanțare lansat; 2. Numărul de proiecte cofinanțate	-----	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
4.1.2	Impulsionarea activităților de cercetare în vederea creării start-up-urilor și/sau spin-off-urilor inovative	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Ministerul Economiei și Infrastructurii,	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Autorități publice fondatoare ale organizațiilor	1. Numărul de cercetători implicați; 2. Numărul de start-up-uri și/sau spin-off-uri inovative create anual	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Organizația de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii	din domeniile cercetării și inovării					
4.1.3	Stimularea activității parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Ministerul Economiei și Infrastructurii	Autorități publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării.	1. Măsurile de stimulare elaborate și implementate; 2. Numărul rezidenților înregistrați	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
4.2	<i>Consolidarea percepției publice privind rolul cercetării și inovării în atenuarea provocărilor societale și generare de prosperitate</i>								
4.2.1	Organizarea de programe de găzduire a elevilor, studenților și cadrelor didactice cu ocazia zilelor ușilor deschise și sărbătorilor tematice (Ziua Mondială a Științei, Ziua internațională a femeilor în știință, Noaptea cercetătorilor, etc.)	2020-2023	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, academia de științe a Moldovei	1. Numărul de evenimente organizate; 2. Numărul de participanți	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
4.2.2	Amplificarea interacțiunii cu mass media și principalii formatori de opinie din mediul on-line	2020-2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare,	Numărul aparițiilor și publicațiilor în mass media	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				academia de științe a Moldovei Mass-media					
4.2.3	Menținerea dialogului cu reprezentanții societății civile	2020-2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării	Societatea civilă	1. Numărul de consultări/evenimente; 2. Numărul de participanți	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
V. Obiectivul general: Politică coerentă de cooperare europeană și internațională									
5.1.	<i>Valorificarea pleneră a oportunităților ce rezidă din statutul de țară asociată la Orizont 2020</i>								
5.1.1.	Evaluarea permanentă a rezultatelor participării la apelurile Orizont 2020 și publicarea acestor date pe pagina web oficială a Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare	2020-2021	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare Ministerul Educației, Culturii și Cercetării,	Organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării,	1. Evaluare realizată; 2. Date publicate pe pagina web oficială a Agenției Naționale de Cercetare și Dezvoltare	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----
5.1.2.	Participarea activă la ședințele comitetelor de program și organelor consultative ale Spațiului European de Cercetare	2020-2023	Reprezentanții oficiali, Experții naționali	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Numărul de participări înregistrate	500,0 Bugetul de stat	500,0 Bugetul de stat	500,0 Bugetul de stat	500,0 Bugetul de stat
5.1.3.	Consolidarea și amplificarea capacităților Rețelei naționale a Punctelor	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare,	Parteneri de dezvoltare	Număr de instruiți internaționali la care participă Punctele Naționale de Contact	În limitele aprobate anual la legea bugetului de	În limitele aprobate anual la legea bugetului de	În limitele aprobate anual la legea bugetului de	În limitele aprobate anual la legea bugetului de

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Naționale de Contact		Punctele Naționale de Contact, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării			stat Bugetul de stat Surse externe	stat Bugetul de stat Surse externe	stat Bugetul de stat Surse externe	stat Bugetul de stat Surse externe
5.1.4.	Organizarea campaniilor de diseminare privind apelurile de proiecte deschise și oferirea asistenței în procesul de aplicare	2020-2023	Punctele Naționale de Contact, Reprezentanți Oficiali, Experți Naționali, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	1. Numărul de zile de informare organizate, 2. Numărul de consultații individuale oferite	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat
5.1.5.	Implementarea programelor suport (BONUS European, mobilitate) în vederea stimulării participării la programele cadru ale Uniunii Europene	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	1. Numărul de programe suport lansate; 2. Numărul de granturi oferite; 3. numărul de beneficiari	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
5.1.6.	Promovarea vizibilității rețelelor europene de cercetare și inovare și a beneficiilor acestora cu implicarea utilizatorilor finali	2020-2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Parteneri de dezvoltare	1. Numărul de zile de informare organizate; 2. Numărul de participanți	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe
5.1.7.	Valorificarea	2020-	Ministerul	Organizațiile de	1. Zile de informare	100,0	100,0	100,0	100,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	oportunităților ce rezidă din calitatea de stat membru în cadrul Cooperării Europene în Știință și Tehnologie (COST)	2023	Educației, Culturii și Cercetării	drept public din domeniile cercetării și inovării	organizate; 2. Numărul de participări în acțiuni COST; 3. Numărul de nominalizări în calitate de membri / supleanți; 4. Numărul de ședințe în cadrul Comitetului Oficialilor Înalți; 5. Numărul de ședințe Coordonatorului Național COST; 6. Cotizațiile de membru achitate anual	Bugetul de stat	Bugetul de stat	Bugetul de stat	Bugetul de stat
5.1.8.	Obținerea și valorificarea calității de stat membru în cadrul EUREKA	2020-2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Economiei și Infrastructurii	1. Acord de asociere încheiat; 2. Calitatea de membru obținută; 3. Cotizațiile de membru achitate anual	300,0 Bugetul de stat	300,0 Bugetul de stat	300,0 Bugetul de stat	300,0 Bugetul de stat
5.1.9.	Organizarea de către membrii Rețelei naționale a Punctelor Naționale de Contact a zilelor de informare pe subiecte ce țin de obținerea și administrarea granturilor europene, inclusiv cu implicarea	2020-2023	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Punctele Naționale de Contact	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	1. Numărul de zile de informare organizate; 2. Numărul de formatori străini implicați; 3. Numărul de participanți; 4. Numărul de granturi obținute	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Punctelor Naționale de Contact din țările membre ale Uniunii Europene și alte state asociate								
5.2.	<i>Pregătirea procesului de asociere la programul comunitar Orizont Europa</i>								
5.2.1.	Armonizarea procedurilor naționale financiar-administrative la cele internaționale	2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Ministerul Finanțelor	Cadrul normativ modificat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----	-----
5.2.2.	Evaluarea ex-post a participării entităților din Republica Moldova în cadrul programului Orizont 2020	2021	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare	Autoritățile administrației publice fondatoare ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării	1. Tender pentru evaluare lansat; 2. Evaluarea ex-post realizată; 3. Raport elaborat și publicat	-----	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat Surse externe	-----	-----
5.2.3.	Elaborarea planului de acțiuni privind diseminarea apelurilor programului Orizont Europa	2020	Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare, Punctele Naționale de Contact	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Planul național elaborat	În limitele aprobate anual la legea bugetului de stat Bugetul de stat	-----	-----	-----

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia este elaborat de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. De asemenea, la elaborarea și avizarea proiectului, a fost solicitată și implicarea autorităților publice centrale de specialitate, organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, mediului privat, precum și societății civile.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 (în continuare – Programul național) și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia (în continuare Plan de acțiuni), reprezintă documentul de referință în baza căruia Ministerul Educației, Culturii și Cercetării asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării.

Programul național susține rolul strategic și poziția prioritară ale domeniilor cercetării și inovării ca motor al dezvoltării socio-economice și al creșterii competitivității țării și urmărește conectarea la noile priorități ale cercetării și inovării din Uniunea Europeană, reflectate în principalul instrument de implementare – programul Orizont 2020 (Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere la Programul-cadru al Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont 2020 la data de 01 iulie 2014). Totodată, Programul național asigură coerența cu principalele documente de politici naționale relevante.

Programul național va fi pus în aplicare, prin intermediul Planului de acțiuni, fiind finanțat atât din mijloace bugetare, cât și din resursele proiectelor finanțate din surse externe.

Programul național și Planul de acțiuni este rezultatul unui proces amplu de consultări publice desfășurat pe parcursul anului 2018, unic până acum în Republica Moldova, de comunicare și negociere între principalii actori interesați din domeniile cercetării și inovării. Inițial a fost consultat mediul academic relevant, urmat de întruniri cu reprezentanții organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării. Anterior procesului de elaborare a Programului național și a Planului de acțiuni, a fost realizată și o amplă analiză externă a stării domeniilor de cercetare și inovare din Republica Moldova. Astfel, un grup de 7 experți europeni, desemnați de Comisia Europeană, au realizat evaluarea inter pares (*Peer Review*) a domeniilor de cercetare și inovare, concluziile cărora s-au materializat în 24 de recomandări și 7 mesaje de politici publice. Prin lansarea Programului național și a Planului de acțiuni, Republica Moldova își asumă angajamentul de a constitui o societate bazată pe cunoaștere, deschisă valorilor și competiției internaționale, care să asigure o dezvoltare armonioasă din punct de vedere economic și social.

Obiectul prezentei hotărâri de Guvern îl constituie aprobarea Programului național și a Planului de acțiuni, ce constituie principalul document de politici prin care Guvernul stabilește prioritățile și direcțiile strategice de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării pentru o durată de 4 ani și asigură sincronizarea cu programul strategic de dezvoltare a țării, cu strategiile sectoriale și programele-cadru ale UE pentru cercetare și inovare. Prioritățile strategice ale domeniilor cercetării și inovării pentru perioada 2020-2023, stabilite în Programul național derivă atât din – Strategia Națională de Dezvoltare „MOLDOVA 2030”, strategiilor sectoriale, cât și a programelor-cadru ale UE. Proiectul Hotărârii de Guvern, este elaborat întru realizarea prevederilor art.27, art.59 alin.(1) lit.a)

și art.60 lit.a) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, nr.259/2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.364-370).

Totodată, documentul propus este în concordanță cu Hotărârea de Guvern cu privire la aprobarea Planului Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, nr.1472/2016 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.103-108, art.271), precum și cu recomandările exercițiului de evaluare a sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova – *Peer Review*, realizat prin Facilitarea de Susținere de Politici Horizon 2020 etc.

Finalitățile urmărite prin adoptarea actului respectiv constau în consolidarea rolului Statului în domeniile cercetării și inovării, sporirea eficienței sistemului național de cercetare și inovare, precum și asigurarea condițiilor optime pentru generarea de noi cunoștințe obținute în baza cercetărilor aplicative și fundamentale și aplicarea acestora în vederea sporirii competitivității economiei naționale și a nivelului general de bunăstare, recunoașterea cercetării și inovării drept surse de prosperitate, generând cunoștințele necesare pentru formarea unui capital uman de o calificare înaltă, oferind soluții la problemele cu care se confruntă societatea și bucurându-se de recunoaștere internațională

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea

Prezentul proiect de Hotărâre, nu contravine legislației Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Deși cercetarea și inovarea formează obiect de reglementare a mai multor acte normative, în speță cele indicate în capitolul 2 din prezenta Notă informativă, totuși, reglementările respective au un caracter general, iar pe alocuri sunt confuze și contradictorii, ceea ce determină imposibilitatea oferirii unor soluții concrete problemelor din domeniile respective.

Principala prevedere a proiectului Hotărârii de Guvern privind aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia, constă în **unificarea într-un singur document de politici** a tuturor aspectelor ce țin de domeniile cercetării și inovării din Republica Moldova, precum și reafirmarea rolului statului în domeniile respective, de a crea condiții și a stimula pe de o parte cercetarea prin cunoaștere, iar pe de altă parte aplicarea cunoașterii în interesul societății, prin inovare. Noutatea care se propune în acest document de politici constă în dezinstituționalizarea proiectelor de cercetări fundamentale și aplicative finanțate din bugetul de stat. Astfel, se creează un cadru de priorități strategice ale sectorului de cercetare și inovare pentru anii 2020-2023, în vederea soluționării deficiențelor identificate și asigurarea condițiilor necesare pentru sporirea eficienței, relevanței și competitivității internaționale a sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova. Printre principalele obiective care urmează a fi atinse prin implementarea acestui Program național se enumeră: îmbunătățirea guvernantei și sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare, antrenarea potențialului uman competitiv în cercetare și inovare, infrastructură de cercetare corespunzătoare standardelor internaționale, cercetarea și inovarea deschisă societății, accesul deschis la sistemul de cercetare și inovare pentru societate, precum și trasarea unei politici coerente de cooperare europeană și internațională.

5. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național și a Planului de acțiuni, se va încadra în limita bugetului planificat în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru domeniile cercetării și inovării și a Legii anuale bugetare.

În același timp, au fost identificate acțiuni care ar putea fi propuse spre finanțare partenerilor

de dezvoltare/organizațiilor donatoare din domeniu. Totodată, pentru unele acțiuni au fost evaluate costurile estimative, astfel ca acestea (costurile) să poată fi planificate pentru viitor din bugetul de stat, dar și din surse externe și proiecte de cercetare.

Astfel, domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023, se vor finanța din:

- 1) Bugetul de stat;
- 2) Granturi internaționale (surse externe);
- 3) Veniturile colectate de către organizațiile din domeniile cercetării și inovării;
- 4) Sursele financiare rezultate din contractele bi – și multilaterale.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul se încorporează perfect în sistemul actelor normative și va necesita abrogarea unor acte normative și anume Hotărârea Guvernului nr.920/2014 cu privire la aprobarea Strategiei de cercetare-dezvoltare a Republicii Moldova până în 2020 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.386-396);

Hotărârea Guvernului nr. 952/2013 cu privire la aprobarea Strategiei Inovaționale a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.284-289).

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În baza celor expuse și în conformitate cu prevederile art.20 și art.40 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative precum și în conformitate cu prevederile pct.229 și pct.232-235 din Hotărârea Guvernului nr.610/2018 pentru aprobarea Regulamentului Guvernului, se prezintă spre aprobare proiectul Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia.

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării www.mecc.gov.md, compartimentul Transparența decizională, precum și pe pagina web www.particip.gov.md.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul de act normativ este exceptat de la expertiza anticorupție, în sensul art.28 alin.(2) lit.a) din Legea integrității, nr.82/2017.

Ministru

Liliana NICOLAESCU-ONOFREI